

Abies balsamea 'Nana'

Foto: Peter Hellings

Nomenclatuur/etymologie

De geslachtsnaam *Abies* is afgeleid van het Latijnse woord voor zilverspar, dat mogelijk weer teruggaat op het Griekse abios, wat langlevend betekent, of gerelateerd is aan abire, wat 'omhoog gaan' of 'groeien' betekent, verwijzend naar de hoogte van de bomen. De soortaanduiding *balsamea* komt van het Latijnse balsamum en verwijst naar de balsem-achtige hars (balsem van Gilead) die in blaren op de schors van de stamvorm voorkomt. De cultivar aanduiding 'Nana' is Latijn voor dwerg, wat direct verwijst naar de compacte, lage groeivorm van deze specifieke plant.

Taxonomie

- Rijk: Plantae
- Stam: Tracheophyta
- Klasse: Pinopsida
- Orde: Pinales
- Familie: Pinaceae
- Geslacht: *Abies*
- Soort: *Abies balsamea*
- Cultivar: *Abies balsamea* 'Nana'

Synoniemen

In de handel en literatuur is de naamgeving van deze cultivar vrij stabiel. Soms wordt de plant aangeduid als *Abies balsamea* var. *nana* of *Abies balsamea* f. *nana*, hoewel het technisch gezien een cultivar is en geen botanische variëteit. Er zijn geen veelgebruikte andere synoniemen, behalve verwarring met andere dwergvormen zoals *Abies balsamea* 'Hudsonia', die sterk op 'Nana' lijkt maar iets andere groeikenmerken heeft.

Variëteiten en cultivars

Binnen de soort *Abies balsamea* zijn diverse cultivars ontwikkeld, voornamelijk geselecteerd op groeivorm en naaldkleur. Naast *Abies balsamea* 'Nana' is *Abies balsamea* 'Piccolo' een bekende, die nog kleiner en compacter blijft met kortere naalden. *Abies balsamea* 'Hudsonia' is een andere dwergvorm die vaak met 'Nana' verward wordt maar iets platter groeit. *Abies balsamea* 'Tyler Blue' is een selectie die opvalt door zijn blauwere naalden. *Abies balsamea* 'Eugene Gold' is een cultivar met geelachtige naalden. *Abies balsamea* 'Verkade's Prostrate' is een breed uitgroeiende, bodembedekkende vorm. *Abies balsamea* 'Kiwi' is een dwergvorm die zeer langzaam groeit en een frisse groene kleur behoudt.

Familie

De plant behoort tot de dennenfamilie, oftewel de Pinaceae. Dit is een grote familie van naaldbomen die vele bekende geslachten omvat zoals *Pinus* (den), *Picea* (spar), *Cedrus* (ceder) en *Larix* (lork). Kenmerkend voor het geslacht *Abies* binnen deze familie is dat de kegels rechtop staan op de takken en dat de schubben bij rijpheid afvallen, waardoor alleen de spil op de boom achterblijft.

Hoogte

Abies balsamea 'Nana' is een echte dwergconifeer. De plant groeit zeer langzaam. Na tien jaar bereikt de struik vaak een hoogte van ongeveer 50 centimeter en een breedte van 60 tot 80 centimeter. Op latere leeftijd, na vele decennia, kan de plant uiteindelijk een hoogte bereiken van circa 80 tot 100 centimeter, waarbij de breedte vaak groter is dan de hoogte, resulterend in een afgeplat bolvormig kussen.

Bloemkleur

Zoals de meeste coniferen heeft deze plant geen opvallende bloemen in de traditionele zin, maar vormt hij kegels. De mannelijke bloeiwijzen zijn klein en geelachtig tot roodachtig. De vrouwelijke kegels zijn in jonge staat vaak violet of purperkleurig en verkleuren later naar bruin. Echter, bij de cultivar *Abies balsamea* 'Nana' worden kegels zelden waargenomen; de plant bloeit onopvallend of vormt zelden vruchtbare kegels in vergelijking met de wilde soort.

Bladkleur

De naalden van *Abies balsamea* 'Nana' zijn donkergroen en glanzend aan de bovenzijde. Ze zijn kort, stijf en staan dicht op elkaar rondom de twijgen ingeplant, wat de plant een bossig uiterlijk geeft. Aan de onderzijde van de naalden bevinden zich twee duidelijke witgrijze strepen (huidmondjes), wat een zilverachtig effect geeft als de takken bewegen. Bij kneuzing verspreiden de naalden de karakteristieke, aangename balsemgeur die typerend is voor de soort.

Bloeiperiode

De bloei vindt plaats in het voorjaar, doorgaans in de maand mei. Omdat de sierwaarde van deze cultivar volledig in de groeivorm en het loof zit, en kegelvorming zeldzaam is, is de bloeiperiode voor de tuinier van minder groot belang dan bij bloeiende heesters.

Standplaats

Deze dwergspar verlangt een standplaats in de volle zon tot halfschaduw. De plant gedijt het beste op een koele, vochtige maar goed doorlatende bodem. De grondvoorkeur gaat uit naar een licht zure tot neutrale zuurgraad. *Abies balsamea* 'Nana' houdt niet van extreme hitte of langdurige droogte en ook niet van zware kleigrond die in de winter te nat blijft. Een plek met een hoge luchtvochtigheid wordt gewaardeerd.

Herkomst

De botanische soort *Abies balsamea* is inheems in Noord-Amerika, met name in Canada en het noordoosten van de Verenigde Staten, waar hij groeit in koude bossen. De cultivar *Abies balsamea* 'Nana' is een kweekproduct (cultuurvariëteit) die is ontstaan uit een heksenbezem of door selectie van een zaailing met dwerggroei-eigenschappen. De exacte oorsprong van de eerste 'Nana' selectie ligt waarschijnlijk in de 19e eeuw.

Soort gewas

Het is een groenblijvende conifeer, specifiek een dwergheester. Door zijn compacte, bolvormige habitus wordt hij vaak toegepast in rotstuinen, heidetuinen, graven of in plantenbakken op terrassen.

Vermeerderingswijze

De vermeerdering van *Abies balsamea* 'Nana' vindt vegetatief plaats om de eigenschappen van de cultivar te behouden. Dit gebeurt meestal door middel van enten op een onderstam van de gewone *Abies balsamea* of een andere compatibele *Abies*-soort. Stekken is soms mogelijk, maar dit is een langzaam en moeilijk proces met wisselend succes. Vermeerdering uit zaad levert geen soortechte 'Nana' nakomelingen op.

Klimaatzone

De plant is zeer winterhard en bestand tegen strenge vorst. Hij wordt ingeschaald in USDA zone 3 tot 6. In het Nederlandse en Belgische klimaat is de plant volledig winterhard, mits de grond in de winter niet te drassig is. De plant kan echter lijden onder hete, droge zomers in warmere klimaatzones (zone 7 en hoger).

Insecten

Abies balsamea 'Nana' kan gevoelig zijn voor spintmijten (*Tetranychidae*), vooral op warme en droge standplaatsen, wat leidt tot vergeling van de naalden. Daarnaast kunnen bladluizen, waaronder specifieke soorten die op zilversparren voorkomen, de plant aantasten. In zijn oorspronkelijke habitat is de balsemwoolluis (*Adelges piceae*) een ernstige plaag, maar in tuincultuur in Europa komt dit minder frequent voor als een dodelijk probleem, mits de plant vitaal is.

Bronvermelding

<https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:261509-1>

Samenvatting

Onderwerp	Resultaat
Nomenclatuur	<i>Abies</i> (zilverspar), <i>balsamea</i> (balsem dragend), <i>Nana</i> (dwerg)
Taxonomie	Rijk: Plantae, Stam: Tracheophyta, Familie: Pinaceae, Geslacht: <i>Abies</i> , Soort: <i>Abies balsamea</i> , Cultivar: 'Nana'
Synoniemen	<i>Abies balsamea</i> var. <i>nana</i>
Variëteiten en cultivars	'Piccolo', 'Hudsonia', 'Tyler Blue', 'Eugene Gold', 'Verkade's Prostrate', 'Kiwi'
Familie	Pinaceae (Dennenfamilie)
Hoogte	50 tot 100 cm (zeer langzaam groeiend)
Bloemkleur	Onopvallend (zelden kegels); mannelijk geel/rood, vrouwelijk paars/bruin
Bladkleur	Donkergroen, glanzend met witgrijze onderzijde; aromatisch
Bloeiperiode	Mei
Standplaats	Zon tot halfschaduw; koel, vochtig, goed doorlatend, licht zuur
Herkomst	Noord-Amerika (soort); cultivar is tuinontstaan
Soort gewas	Groenblijvende dwergconifeer (heester)
Vermeerderingswijze	Enten (soms stekken)
Klimaatzone	Zone 3- 6 (zeer winterhard)
Insecten	Spint, bladluis, wolluis